

Mysticism of Milk and Meat

פרשת משפטים תשפ"א

Me empty-handed. ¹⁶ And the Festival of the Harvest of the first fruits of your labor that you sow in the field; and the Festival of the Ingathering at the close of the year, when you gather in your work from the field. ¹⁷ Three times during the year shall all your menfolk appear before the Lord, HASHEM. ¹⁸ You shall not offer the blood of My feast-offering upon leavened bread; nor may the fat of My festive-offering remain overnight until morning. ¹⁹ The choicest first fruit of your land shall you bring to the House of HASHEM, your God; you shall not cook a kid in the milk of its mother.

²⁰ Behold! I send an angel before you to protect you on the way, and to bring you

2
19. ראשית — The choicest. The commandment of the first fruits [bikkurim] applies to the seven species for which Eretz Yisrael is known: wheat, barley, figs, grapes, pomegranates, olives, and dates. The owners bring them to the Temple, where they present them to the Kohen (see Deuteronomy 26:1-11). At the very beginning of the Torah, the Midrash (Bereishis Rabbah 1:1) mentions this mitzvah as one of the reasons for which God created heaven and earth.

Because bikkurim symbolize the Jew's readiness to devote the first fruits of his labors on earth to the service of God, the trip to Jerusalem was celebrated in every town and city along the way with music and parades.

לא תבשל — You shall not cook. The prohibition of cooking meat and milk together applies to all sheep [and cattle; not only kid meat in the milk of its own mother. Rabbinic law extended the prohibition to all other kosher meat and fowl]. The Torah gives this prohibition three times [here, 34:26, and Deuteronomy 14:21], from which the Sages derive that there are three elements of the prohibition against a mixture

of meat and milk: It is forbidden to cook it, to eat it, and even to benefit from it (Rashi).

3 Shavath-R. Bernstein

THE MOST EXPENSIVE MEAL IN HISTORY

Coming back to matters of milk and meat, some commentators explain that the significance of all the precautionary measures that create a separation between eating dairy and meat lies within those measures themselves! The basis of this view is in the midrash which states that when Moshe ascended to receive the Torah, the angels objected to his doing so, at which point Hashem said to them: "How can you lay claim to the Torah? Did you not violate one of its laws when you visited Avraham, where you ate meat and milk?"⁸ Upon hearing this, the angels relented and Moshe was able to receive the Torah.⁹ Therefore, in celebration of this event, we mark the occasion every year by demonstrating how careful we are in separating between milk and meat, for it is through this mitzvah we merited to receive the Torah on this day.¹⁰

In truth, the above episode of the midrash is rather perplexing, with a number of basic questions which can be raised:

1. According to Torah law, meat and milk are only forbidden for consumption if they were cooked together. The verse does

not seem to indicate that this was the case, for it states that Avraham brought these items separately.

2. Even if the angels acted incorrectly on that one occasion, why does this mistake instantly disqualify them from receiving the Torah? The Jewish People also made mistakes that did not disqualify them!
3. There are many hundreds of thousands of angels. Why should all of them suffer just because three of them sinned?

BRINGING BIKKURIM VS. COOKING MEAT AND MILK

Based on these questions, perhaps there is room to understand that when the midrash says that the angels were disqualified from receiving the Torah on account of having eaten meat and milk, it does not refer exclusively to that occasion when they visited Avraham, but to any time angels have assumed human form.

To understand how this is so, let us consult a most remarkable comment of one of the great Rishonim, the *Ralbag*, regarding the prohibition of milk and meat. As we know, the Torah phrases this prohibition in terms of "cooking a kid in its mother's milk," even though the Oral Tradition tells us that it prohibits cooking and eating any meat with any milk. Moreover, it is noteworthy that of the three times this prohibition is mentioned in the Torah, the first two times are in conjunction with the mitzvah of bringing Bikkurim (first-fruits) to the Beis Hamikdash.¹¹ The wording of these two verses is, in fact, identical. They read:

36

The first of the ripe fruits of your Land you shall bring to the House of Hashem, your God; do not cook a kid in its mother's milk.

What do meat and milk have to do with Bikkurim?

4

R' Hirsch suggests a reason for the prohibition and for its insertion in this passage. Meat represents the animal portion of life, the muscle and sinew. Milk represents the reproductive capacity of animal life, for milk is the nourishment that supports new life. In animals, these two aspects of life are inseparable; animals instinctively eat and reproduce. Man has a higher calling. He must not mingle these aspects of his nature. To the contrary, he must learn to differentiate between his activities and — primarily — to subjugate them all to his duty to grow in the service of God and to put Godliness into all his activities. This higher duty is symbolized in the prohibition against mixing milk and meat. Its proximity to the laws of the festivals and the first fruits conveys the teaching that one who succumbs to his animal instincts destroys the holy nature of the seasons and God's blessings of prosperity.

Worldmark-Ri. Taty 5

If we wish to understand the duality of spirit and matter, of soul and body, we must understand the subject of food and the function of eating. We note that the Creation includes the function of eating; in fact, life depends on this function. Why is this necessary? Given the axiom that nothing in the world is superfluous, what is the essential nature of the idea of eating?

As we have attempted to understand, soul and body represent opposite polarities, and their natural state is separation. A special energy is required to keep them together, and this energy is provided by food. The function of food is to maintain the bond between body and neshama, to keep the neshama in the body. If a person does not eat, the neshama begins to move out, to distract itself from the body; the person becomes faint. If starvation is prolonged, unconsciousness results; a further degree of separation. And of course, if starvation is prolonged sufficiently, the

"ועל דרך הפשט, טעם המצוה הזאת לפי שהוא מטמטם את הלב, שהרי החלב נעשה מן הדם, והדם מזוג רע ומוליד אכזריות. ואחד מטעמי האיסור שבו שאינו מקבל שינוי והתפעלות בגוף כשאר הדברים הנאכלים, ולכן טבעו הרע נשאר בתוכו מבלי שינוי. ואף על פי שנשתנה עכשו מדם לחלב וקיבל שינוי והתפעלות שהועתק לדבר אחר, מכל מקום כשחוזר ומערבו עם הבשר, הרי חוזר לכח הדם וטבעו הראשון כבתחלה, והתערבם יחד מטמטם הלב ומוליד גסות ותכונה רעה בנפש האוכל".

10

דיני המאכלות: שליטה על היצר

עד הנה, עסקנו בפגם העצום שמסיבה אכילת איסור לנפש. ומובן, שכל מצוות הלא-תעשה, אם נשמר אדם ממאכלי-איסור, אין פירוש הדבר שרק לא השחית את נפשו, כי אם נולדת בו מעלה רוחנית בשל עמידתו בצו התורה. ונבאר מעט מהותה של המעלה רוחנית, היוצאת לנו מכלל המצוות הקשורות למאכלים:

בין שאר הטעמים הגלויים, מנו גם את זאת (דורנו מול שאלות הנצח, עמי מח"ט) שריבוי הציוויים על מה שמכניס היהודי לפיו, מביא לתועלת מרכזית ועיקרית ביהדות: **כיבוש היצר**. אדם מישראל אינו נוהג פבהמה, האוכלת מיד כל מאכל טעים לחיך שענינה ראות. וידוע, שקניית תכונה זו של ריסון-עצמי, קובעת ברכה לכל תחומי מצוות-התורה, ובלעדיה - תקשה האדם מאוד לעמוד באתגרים שמציב לו בוראו.

כל-אימת שיהודי יגיש לאכול, הוא מחנך עצמו מקטנות לעצור ולשאול מספר שאלות, שעיקרן: **המאכל עצמו**, זמן-האכילה ו**מקום-האכילה**: ראשית, האם המאכל כשר? האם הוא מעושר? האינו מתולע? - לשאלות אלה אין די ביראת-שמים, אלא דרושים גם ידע והתעדכנות מתמדת, בגין הפיתוח המסחרר של טכנולוגיית יצור המזון.

שנית, לאחר שהתברר שהמאכל ראוי לאכילה, יש לברר אם רשאי אני לאוכלו **עכשיו**, או שעלי להמתין: לסיום התפילה (שוי"ע או"ח פט, ג); לעשיית קידוש או הבדלה (שם רע"א, ד; רצט, א); או שהמאכל חלבי, ועלי להמתין לחלוף הזמן הדרוש מעת אכילת בשר. עלי גם לוודא שהיום אינו יום-תענית, וכן שאין עלי לקיים מצווה פקדיאת שמע ותקיעת-שופר, שלפניה אין להיכנס לסעודה (שם רלה, ב; תרנב, ב). במידה ויש ברשותי בעלי-חיים - עלי להקדים ולהאכילם לפני שאשב לסעודה (ברכי מ).

כמו-כן, מכריע היהודי בשאלת **מקום-האכילה**; האם רשאי הוא לאוכלו כאן, או שעליו: להיכנס לסוכה עלי-מנת לאכול (שוי"ע שם תרלט); לצאת מבית-הכנסת ולאכול בחוץ (שם קנ"א, א), וכדומה. ולאחר כל זאת, כשהוברר שרשאי הוא לאכול כעת, יש ועליו לחפש מים וכלי לנטילת ידים, ולא-אחת, לברר איזו ברכה בדיוק יש לברך על המאכל (ברכי לה). - ועוד.

שלוש מעלות בגבורת כיבוש-היצר

הנה כי כן: גם כאשר עוסק היהודי ביצר המרכזי והבראשיתי שמצוי באדם משחר נעוריו, אין מחשבתו מתרכזת וצוללת למצולות העכורות של דחף האכילה. בן-התורה **עוצר** את הנטיה הטבעית, ומקדים לעסוק במצוות התורה; עיסוק, המשעבד ומרומם את יצר-האכילה והופכו למנוף בעבודת-ה', בבחינת: "בכל לבבך" - בשני יצריך (דברי ו, ה; ברכי נד).

זוהי איפוא אחת המטרות הגלויות, של מערכת ציוויי התורה שקודם האכילה: **לרומם** את האדם מעל יצרו, כך שיוכל לכוונו לאפיקים ברוכים.

אך זאת ועוד: מתוך סדרת השאלות המקדימות את האכילה, יכול היהודי להעפיל גם לדרגות גבוהות יותר. מאותה מערכת כללית של ריסון היצר, שבה שווים כל ישראל, יכול כל אדם להפיק תועלת רוחנית אישית נוספת, שתקרב אותו אל ה'; איש כפי מעלתו ושאיפתו אל הקודש. במילים אחרות: הציות לאיסוריה של התורה, למצוות הלא-תעשה שבה; הבלימה שבולם אדם עצמו בעקבות השאלות שהוא שואל קודם האכילה - יש בה כדי לחמש את נפשו בעוז גבורת-קודש. באיזו מידה? - ככל שחלקה של התורה באיסור הנו קטן יותר; ככל שהגורמים לאי-האכילה הנם פחות התלטיים, והאדם יכול "להתחמק"

8
איסור בשר בחלב שכתבה אותו תורה בלשון 'לא תבשל גדי בחלב אמו', מלמדנו שיסוד האיסור הוא שלא לבשל הגדי יחד עם סיבת גידולו המחייבה אותו. שיש בכך מידת אכזריות ונטילה במידה יתירה שנוטל מין בעל חי, ומבשל בתוך הסיבה המגדלת אותו.

איסור שאינו נפרד מהאדם
עתה, לאחר שהבנו מה אמרו חז"ל, עלינו לנסות ולהבין מדוע באמת אמרו חז"ל כך? מדוע פוגעת אכילת איסור בנפש, יותר מאיסורי-תורה אחרים? והרי מקובלנו, שיסוד זה נכון לגבי כל העבירות: כל עבירה פוגמת בנפש האדם, ומדוע רק במצוות המאכלות בולטת "עליית" ישראל ממצרים? הלא גם בציווי על עבודה-זרה אפשר היה להוסיף: "המעלה אתכם מארץ מצרים", שכן זכו לפרוש גם מעבודת-האלילים של מצרים. - אלא שעשיית עבירות, ואף ביצוע החמורות שבהם, הנה "חיצוניית" לאדם; העבירות אמנם פוגמות בנפשו - אך הן אינן הופכות לחלק מעצמותו. לא-כן אכילת איסור: זו חודרת לפנימיות האדם, והופכת לחלק בלתי נפרד מדמו ובשרו של האוכל. ומקור הדברים, בקושיית ה"יתוספות" ובתירוצו לדברי הגמרא ב"חולין" (ה; תנ"ח: צדיקים): בגמרא תמהו, כיצד יתכן שאחד האמוראים נכשל באכילת איסור, והרי אפילו "בהמתן של צדיקים אין הקדוש-ברוך הוא מביא תקלה על ידו..."

במאכל בלתי מעושר - ואס-כן "...צדיקים עצמן, לא כל שכן" שלא יכשלו!! ועל תמיהה זו תמהים ה"יתוספות": וכי לא מצינו שגם צדיקים נכשלו, ואפילו בדברים חמורים? יהודה בן טבאי - למשל - הרג עד זומם שלא כדין; רבי ישמעאל קרא והטה את הנר בשבת, ועוד; אס-כן מדוע קשה לגמרא להאמין שאמורא נכשל באכילת איסור, שחומרתה פחותה ודאי מדיני נפשות ואיסורי שבת?

- מתרצים ה"יתוספות": דווקא באיסורי-אכילה אין מזמנים תקלה לצדיק, ישגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסורי; גנאי גדול אף מחילול-שבת ואיבוד נפשות! והטעם כדלעיל: חטאים אחרים נותרים מחוץ לאדם, בעוד שאיסורי-אכילה - נכנסים לתוך תוכנו; מתחברים והופכים לחלק אחדותי בבניין-הגוף, וקשה מאוד להינתק מהם. ורמזו בדבר: "לא יאָה לצדיק כל אָוֶן" (משלי יב, כא) ראשי תיבות: **לא יאכל** - באכילה, אכן לא יאונה מכשול לצדיק.

ביאורן הלשוני של "טהור" ו"טמא"

ולכן נפסק שבמידת האפשר, יש למסור תינוק הזקוק לחלב-אם למינקת האוכלת מזון כשר; אף, שחלב האוכלת מזון שאינו כשר מותר מצד הדין (שוי"ע יו"ד פ"א, ו). והמקור להלכה זו הוא משה רבנו, שסירב לינוק מן המיניקות המצריות שהביאה לו בת-פרעה - עד שקראה מרים לאמו - שכן אמר: "פה שעתיד לדבר עם השכינה ינק דבר טמא!!" (טוטה יב). ובאמת, מה פירוש המילים: טמא וטהור? - מילת **טמא**, הנה תרגום של: **סתום**; "סתומם פלשתים" מתרגם אונקלוס: "טמונון פלשתאין" (בראי כו, טו). אדם הממזג בגופו מאכלים טמאים, סותם בעד האור האלקי ומונע ממנו לחזור לנשמתו. ואף שאין דבר העומד בפני התשובה (דברי ב, טו) וגם האוכל איסור יכול לעשותה - אך קשה יותר לאור האלקי לבקוע אליו. גם המילה: טומטום, שורשה במילה: אטום. אדם שאין סימני זכר או נקבה גלויים בגופו, מכונה בלשון חז"ל: טומטום (ב"ב קכו, ג).

מכאן גם אמרו חז"ל שעבירה מטמטמת לבו של אדם, והוכיחו זאת ממילה הנאמרת בפרשתנו בעניין הפרישה משרצים (ויק' י"א, מג): "...ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם"; חסרון האליף ב"וּנטַמַתִּים", הביא את הגמרא לדרוש: "אל תיקרי: 'וּנטַמַתִּים', אלא: וּנטַמַתִּים, לשון טמטום. עבירה, ואכילת איסור במיוחד - שעניינה עוסק הפסוק - "אוטמת

דם שנוצרו מאיסורי-האכילה, הופכים לחסימה ולמכשול בלתי-עביר לקדושה.

ולעומתה למילת: טהור, יש שורש משותף עם המילים: צוהר (חלון), זוהר (אור). לטהור, יש חלון, פתח, המאפשר לאור האלקי לחזור דרכו.

We have seen that the mouth performs functions of connection. In the world at large these functions are located at the site of the Beis Hamikdash, the Temple, and are reflected in its essence. The Beis Hamikdash is the place of connection between the physical and spiritual worlds and the ideas of speaking, eating and kissing are all found there in their supernal roots.

Parshas Mishpatim 5780 | 1

שפתי כתר

17

It behooves us to consider why HKB"H, the Giver of the Torah, juxtaposed the mitzvah of "bikkurim"—bringing the first fruit to the Beis HaMikdash—with the prohibition of eating meat and milk together. At first glance, there does not appear to be any connection between these two mitzvos. Secondly, what is the divine rationale underlying this prohibition? In truth, Rabeinu Bachayei here presents a tremendous chiddush concerning this prohibition. First, he presents several rationales for this prohibition; then, he cites a Midrash that states that this prohibition is categorized as a "chok"—a law whose rationale will remain unknown until HKB"H reveals it to us le'asid la'vo. Here are his sacred comments:

18

We will begin to shed some light on the matter by introducing what the Shela hakadosh (Mishpatim) brings down in the name of the divine kabbalist, Rabbi Menachem Recanati, regarding the reason for the prohibition to eat meat with milk. He explains that meat, which is red, represents "din"—divine justice; whereas, milk, which is white, represents "rachamim"—divine mercy; hence, it is improper to mix the two. Apropos this subject, we find illuminating words in the writings of the Ben Ish Chai (Beha'aloscha). Aside from mentioning the kabbalistic distinction that meat represents "din" and milk represents "chesed" (divine kindness and favor), he goes on to explain why it is prohibited to consume meat until after it has been properly slaughtered: **Therefore, meat can only be eaten (and rectified) after it has been slaughtered. Therefore, a boor is not worthy of eating meat. Since he represents divine justice, he is incapable of mitigating and affording the meat tikun by extracting the sparks of kedushah that have reincarnated into it.**

19

In Sha'ar HaMitzvos (Eikev), our master the Arizal, explains the rationale for this pronouncement. He teaches us that the act of eating is itself a form of service of Hashem. For, the purpose of eating is for man to elevate the holy sparks—the "nitzotzei kedushah"—that are dispersed among the four categories that comprise creation: דומם, «צומח», «דומם», «צומח», «חי» and «מדבר».

The "inanimate" category, «דומם», the lowest category, consists of all objects that are stationary and cannot change locations on their own — such as earth, rocks, water and salt. The next category, «צומח», «צומח», possesses a life-force and includes everything that has the ability to grow and thrive — such as trees, grass, plants and vegetation.

The "animal" category, «חי», possessing an even greater, more developed life-force, includes living creatures that possess the ability to move from place to place. The highest category, man, «מדבר», corresponds to human beings — whom HKB"H endowed with the power of speech. As the passuk states (Bereishis 2, 7): «וינחם באמית: וינחם באמית: וינחם באמית: and He blew into his nostrils the soul of life; and man became a living being. The Targum comments: «והוות באדם לרוח ממללא» — the power of speech comes from the living soul that HKB"H, so to speak, blew into man's body.

מן האיסור — כן גדלה בחירתו החופשית של האדם באי-האכילה, ובמקביל, גדלה גם הגבורה שלובשת נפשו בשל כך. ונרחיב בזה מעט: בביאור מידת הפרישות (פיי"ג), מדרג היימסילות ישירים" שלוש מדרגות, באותה תועלת רוחנית שבאה לאדם ממכלול הציוויים המורים לפרוש מן האיסורים: א. הפרישה מאיסור-התורה עצמו; ב. גזירות חכמים והסייגים לכל יבוא האדם לאיסור; ג. הגדרים האישיים שבונה לעצמו הרוצה לעלות בקודש, בדברים המותרים. ונבאר את שלוש המדרגות:

מנחת מיכאל * חג השבועות

ר"ק

13

* ותיצרו המפרשים, דידוע שאצל מלאכי השרת אין אכילה גשמית וכל חיותם הוא ממה שנהנים מזיו השכינה הקדושה, וכאשר באו לביתו של אברהם אבינו וראוהו שנוהג במידת חסד למעלה מגדר הטבע בטלו מנהגם ואכלו אצלו אכילה גשמית כדאיתא בתנא דבי אליהו (פרק יב) לפי שהכירו שאברהם אבינו

גדול מהם, ואם הם יתחסדו יותר ממנו יהיה הדבר לצחוק לכן אכלו, וכשרצו המלאכים לפגוע במשה באמרם מה לילוד אשה בנינו, מה אנוש כי תזכרנו, כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואין בכוחו של בשר ודם לשמור את התורה הקדושה וחשבו שהם בדרגה גדולה יותר מבני אדם, מה עשה הקב"ה, צר פניו של משה לאברהם ואמר להם הרי זהו שאכלתם אצלו בשר וחלב והוא לא אכל ושם נוכחתם לדעת שגדולים הצדיקים יותר ממלאכי השרת, דבר זה הוכיח הקב"ה על ידי ג' המלאכים לכל מלאכי שמים שגדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, ורק אז הודו והשתכנעו לתת למשה.

עליון

לתתך

15 ת

התורה מסבירה למה אסור לנו לאכול בשר בחלב: "כי עם קדוש אתה". זו סיבת האיסור. ביאר הגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל מנהל רוחני ישיבת רבי חיים ברלין: גוף האדם הוא מעין בית מקדש, וכי אפשר להכניס כל מה שרוצים לתוך הבחמ"ק? הרי ישנו איסור להביא חולין לעזרה, אסור להכניס שרצים לעזרה וכו' כן יש לגוף קדוש דינים והלכות לשמור על קדושתו. יסוד זה נפסק הלכה למעשה, שכל יהודי ויהודי חשוב יותר מבית המקדש,

16

טיב פרשת משפטים התורה תמט

גם מצוה זו, אף שבית המקדש נחרב בעוונותינו הרבים, מכל מקום שייך בבחינה כלשהי לקיימה גם כיום, כי התורה היא נצחית וקיימת לעד, ולכן צריך אדם לקחת מכל מצוה בחינה מסוימת שיוכל גם הוא לקיימה.

ראולי ישנה אפשרות לקיים את מצות הביכורים ברמז, ע"י שכל דבר יפה שיראה, יקחנו וישאירנו לשבת. בזה יקיים את עניינה של מצות ביכורים, להביא את הדבר החשוב לפני ה', שכן השבת כולה קודש, ואפילו אכילתה של השבת קדושה היא, ממילא אם יכוון על מאכל מיוחד להשאירו לשבת, תהיה בכך בחינה וערך מסוים של קיום מצות הבאת ביכורים.

השבת היא דוגמא לבית המקדש. בית המקדש היה מקום של יחוד עם השכינה הקדושה בבחינת מקום, וכך השבת נקראת "דומם דנשמתא" (וזהו ח"ב דף ר"ה ע"א), והיא מקור הקדושה בבחינת זמן, וכמו שמזכירים בפיוט "לכה דודי" שבקבלת שבת, שהשבת היא בחינת בית המקדש, ובכך שמכבדה - נחשב לו כאילו כיבד את בית המקדש.

ד"ר

Examining this system, we find that HKB"H created the universe such that each category in this hierarchy derives its nourishment from the category below it. How so? The plants and vegetation, "הצומח", receive nourishment from the soil of the earth, "הדומם"; thus, the sparks and elements of the inanimate matter are incorporated into the "צומח" and become inseparable from it. As a result, the holy "nitzotzot" originating from the inanimate category are elevated and become an integral part of the plant category.

o The animals, "החי", feed off of the plants and their essence becomes inseparable and indistinguishable from that of the animals. Thus, the holy "nitzotzot" previously found in the "צומח" category are elevated to the category of animal-life, "החי", and are integrated into this category.

Alas, man, "המדבר", possessing the faculty of speech, is nourished by the meat and flesh of creatures in the animal category, "החי". When he slaughters a kosher animal according to Torah guidelines, and consumes its meat after reciting a berachah, he incorporates the life-force and holy "nitzotzot" of the animal—which already contains the "nitzotzot" of the plant-life and inanimate elements—as an inseparable part of his being.

The whole point of this system is to elevate all of the "nitzotzei kedushah" dispersed throughout creation to the level of "midaber." Then, man, with the power and life-force of all those "nitzotzei kedushah," can utilize them all in the service of Hashem. Thus, the "domeim," "tzomeiach" and "chai" all engage in Torah study and the service of Hashem. As a result, all the "nitzotzei kedushah" in the universe can achieve tikun and ascend as a pleasing, aromatic korban to Hashem.

If, however, after consuming the animal, the person neglects to utilize these additional powers to serve Hashem; or, on the contrary, he uses these powers to perform meaningless activities and most certainly if he utilizes them to commit an aveirah, chas v'shalom; not only does he fail to elevate and rectify his newly

acquired "nitzotzei kedushah," but he actually drags them down to perdition. For, they have participated in his aveirah.

21

Accordingly, we can comprehend why the Ben Ish Chai asserts that meat represents "din." It cannot be eaten and rectified as simply and easily as milk and other foodstuffs; they need only be consumed or drank with a berachah. Before meat can be consumed and rectified, it requires a proper, kosher shechitah performed by someone who is familiar with and well-versed in the halachos of shechitah. Due to its inherent characteristics of "din," its tikun demands greater effort. This also explains why and "ahm ha'aretz" is prohibited to eat meat, whereas he is not prohibited to eat foods that do not require shechitah. For, as we have learned, the meat can only achieve tikun, if it is consumed by a talmid-chacham, who recites a berachah over it and uses the energies he receives from it to study Torah.

22 It Is Prohibited to Eat Meat before Milk because We Hold that the Bottom Element Prevails

We will now return to the words of the Ben Ish Chai. He presents a fascinating rationale, in the name of a kabbalist, for Chazal's prohibition to eat dairy for a period of six hours after the consumption of meat. In contrast, after consuming dairy products, they allow meat to be eaten after a short period of time. He refers to a dispute in the Gemara (Pesachim 76a) concerning something

forbidden and hot that falls into something permitted and cold; or, vice-versa, something forbidden and cold that falls into something permitted and hot: "רב אמר עלאה גבר"—Rav says that the upper one prevails—the component on top dominates and governs the status of the bottom component. Hence, if the top component is hot, it heats up the bottom component, and both are prohibited. If, however, the top component is cold, it cools the bottom component (thus, only the surface of the bottom component is prohibited). "ושמואל אמר תתאה גבר"—Shmuel says that the bottom one prevails—it determines the status of the upper component.

Rashi teaches us that even though the halachah accords with Rav in prohibited (ritual) matters of law (as opposed to monetary laws), here the halachah accords with Shmuel, because two Baraitot support his opinion. Based on this ruling, the Ben Ish Chai writes in the name of the kabbalist, Rav Sasson Mordechai z"l:

23

If one ate dairy first, signifying that the "chesed" entered first; he is permitted to eat meat afterwards, before the first has been digested, since "the bottom one prevails." Thus, the "chesed" compels the "din" that follows it. On the other hand, if one ate meat first, signifying that the elements of severity and "din" entered first, then it is not permissible to eat dairy (a short time) afterwards, so that the forces of "din" will not prevail. Instead, one should wait until the meat is digested, which is after six hours. Thus, the power of the forces of "din" will be eliminated, and, then, it is permissible to eat dairy.

The Ben Ish Chai concludes his sacred remarks as follows: Therefore, one must be extremely careful with regards to the prohibition of "basar b'chalav," because this prohibition encompasses many halachos. One must observe its halachos conscientiously, so that one will not fail, chas v'chalilah, in any matter. Hashem, blessed is He, will not withhold any good from those who behave justly and He will protect the paths of His devotees.

24 The Malachim Did Not Receive the Torah because They Ate "Basar B'Chalav"

At this point, it gives me great pleasure to present to our esteemed audience a wonderful elucidation from the holy master, Sar Shalom of Belz, zy" a. He addresses a passuk in parshas Vayeira related to the meal that Avraham Avinu prepared for the malachim that came to visit him (Bereishis 18, 8): "ויקח חמאה" "והחלב וכן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם"—he took butter and milk and the calf which he made, and placed these before them. The Tosafists explain in Da'as Zekeinim, in the name of the Midrash:

This teaches us that he fed them "basar b'chalav." So, when HKB"H wished to give the Torah to Yisrael, the malachim petitioned, "Place Your glory in the heavens." He replied to them, "It is written in the Torah: 'You shall not cook a kid in its mother's milk.' Yet, when you went down below, you ate meat with milk"—as it says, "He took butter and milk..." Immediately, they conceded to HKB"H. This is evident from that which is written in parshas Ki Sisa (Shemos 34, 27): "For according to these words have I entered a covenant etc." Just before this, it is written (ibid. 26): "You shall not cook a kid in its mother's milk."

The commentaries find this perplexing. After all, according to the order of the items listed in the passuk above, the malachim ate the dairy first and only afterwards ate the meat. As we know, it is permissible to eat meat after dairy. So, why did HKB"H fault the malachim for transgressing the prohibition of "basar b'chalav"? Sar Shalom explains that the malachim made a fundamental

mistake. They argued: **"Place Your glory in the heavens"**—²⁵ because they held that the halachah accords with the opinion of Rav that **"the top dictates."** Therefore, because they reside in the heavens, and they are on top of the earth, they prevail over the inhabitants below on earth. Of course, they erred, because the halachah accords with Shmuel—**"the bottom dictates."** Hence, Yisrael, below, prevailed over the heavenly malachim and received the Torah.

This illuminates for us HKB"H's response to the malachim—that they do not deserve to receive the Torah, because they ate "basar b'chalav" by Avraham. In truth, they ate the dairy products first and the meat afterwards. However, their claim to the Torah was based on their opinion that the "top prevails." If that were so, then it would have been prohibited for them to eat meat after dairy, because the meat on top—representing "din"—would prevail over the dairy below—representing "chesed." In this manner, HKB"H proved to them that the halachah accords with Shmuel—"the one below prevails." That being the case, Yisrael deserved to receive the Torah.

Justifying the Mitigation of "Din" with "Chesed"

The explanation given by the kabbalists, however, is very surprising. They explained that it is prohibited to mix meat and milk, because it is prohibited to mix the "din" of meat with the "chesed" of milk. Yet, all of our sacred sources encourage us to mitigate the force of "din" by combining it with "chesed." The supreme example of this is HKB"H, King of the Universe, Who performed an amazing union of "din" and "chesed" during the creation of the world. As it is written (Bereishis 1, 1): **"בראשית ברא: —in the beginning, Elokim created the heavens and the earth.** Rashi points out that the opening passuk of the Torah employs the name Elokim rather than Havaya; this indicates that the Creator initially intended to create the world based on the midah of "din." He foresaw, however, that the world could not survive based on this strict standard. Therefore, He preferentially partnered the midah of "rachamim" with the midah of "din." This partnership and preference for "midas harachamim" are evident in the passuk (ibid. 2, 4): **"ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים."** Note that in this passuk both divine names are employed, but the

the Maor V'Shemesh writes: **"And Havaya will be Elokim to me"—the forces of "din" will be mollified by "rachamim."** With this understanding, we can only wonder why the Torah prohibited eating meat with milk, so as not to mix the forces of "din" with elements of "chesed." Seemingly, it would have been advantageous and desirable to sweeten and mollify the "din" of the meat with the "chesed" of the milk.

²⁷ The Chasam Sofer explains the matter based on the teaching of the Arizal in Sha'ar HaMitzvos (Eikev) cited above. The purpose of eating meat after it has been slaughtered properly is to elevate the sparks of kedushah within it from the level of "chai" to the level of "midaber." By utilizing the power and energy received from consuming the meat to study Torah and serve Hashem, a Jew elevates all of the holy sparks contained in the animal.

With this understanding, the Chasam Sofer teaches us a tremendous chiddush. In the original concept of creation, man was not meant to cause the animal to suffer by slaughtering it. He was meant to rectify its "nitzotzei kedushah" by drinking its milk and producing dairy products for consumption. However, after Adam HaRishon sinned by partaking of the Eitz HaDa'as, and he was followed by the generation of the mabul, who corrupted every aspect of life on earth, HKB"H allowed Noach and his descendants to eat meat that was slaughtered properly. For, at that point, the only way to rectify and elevate the holy sparks within the animal was by eating its meat.

On the day of Matan Torah, however, prior to the "cheit ha'eigel," Yisrael returned to the level of Adam HaRishon prior to the sin. As the Gemara explains (A.Z. 5a): **"לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן"**—Yisrael only received the Torah, so that the Malach Hamaves would not prevail over them. So, once again, they were only able to rectify the sparks of kedushah in an animal by consuming dairy products but not its meat (because they were not allowed to kill animals). After the "cheit ha'eigel," however, when the death decree was reestablished, man was allowed once again to eat meat that had been properly slaughtered.

29 Combining the Ideas of the Chasam Sofer and the Yismach Moshe

It is with great pleasure and delight that we will now combine the insight of the Chasam Sofer with an insight from his friend and colleague, the Yismach Moshe (Terumah). He provides an explanation for the mitzvos of terumah and ma'aser—setting aside portions of our grain for the kohen and the levi respectively:

The point is that all things possess "nitzotzei kedushah"; they require tikun to elevate them from the levels of inanimate objects, plants life and animal life to the level of speaking creatures (namely human beings). Now, not every person is capable of fulfilling this divine task, to rectify (the nitzotzei) by means of proper consumption. Hence, these kohanim were designated to serve him, and also the leviim to a lesser degree, as it states (Devarim 17, 9): **"You shall come to the kohanim and to the leviim, etc."** Therefore, HKB"H commanded to separate terumah for the kohen; through His divine kindness, He makes sure that the essence of the spark will take this form (terumah or ma'aser). Therefore, it is referred to as "Reishis," as we find (Amos 6, 6): **"And with the choicest ("Reishis") oils they anoint themselves."** Therefore, a severe punishment is reserved for the outsider (non-kohen) who eats it, so as to prevent the desecration of its kedushah. Therefore, it is referred to as being holy. The lower-level sparks become ma'aser; whereas the animal portions are for the kohanim.

The Yismach Moshe points out that this is the significance of the name "תרומה"—which comes from the Hebrew word meaning "to elevate." By having the kohanim consume this portion with kedushah and taharah, they successfully elevate the sparks of kedushah to Hashem. His grandson, the Yitav Lev (Shelach), adds the following thought:

³⁰ **And I will add a spicy tidbit. By having the kohanim elevate the choicest and primary portions of the produce toward Heaven, the entire produce follows its lead (it is pulled along and elevated). This makes it easier for the owners to elevate the rest of that particular produce, as well, to its source, through their consumption. Also, seeing as the separation of the portion and the giving of it to the kohen is performed as one of Hashem's mitzvos, a spirit of kedushah rests upon that object. This assists and supports the owners' efforts to**

consume it "I'shem shamayim" and to elevate the remaining and leftover portions to Heaven.

This clarifies the explanation of the Chasam Sofer very nicely. Before Adam HaRishon ate from the Eitz HaDa'as, he did not have to slaughter an animal and eat its meat in order to elevate its sparks of kedushah. Instead, HKB"H arranged for all of the "nitzotzei kedushah" of that animal to enter its milk. So, when man drank that milk "I'shem shamayim," all of the "nitzotzei kedushah" that were previously in the meat were also elevated. This process was obviously preferable, because it was not necessary to kill the animal; the animal could be rectified while still alive.

Eating Meat Arouses the Force of "Din" because It Recalls the "Cheit Eitz HaDa'as"

Now, based on what we have learned from the Chasam Sofer, we can shed some light on the explanation of the kabbalists mentioned earlier. They explained that eating meat is associated with "din"; whereas eating dairy is associated with "chesed." We pointed out that according to the original plan of creation, it was not necessary to slaughter an animal. Instead, all of its "nitzotzei kedushah" could be rectified by drinking its milk or consuming its dairy products. Due to the "cheit Eitz HaDa'as," however, the only way to rectify the meat was by means of shechitah and actual consumption of the meat itself. Thus, it turns out that eating meat arouses the "din" of the "cheit Eitz HaDa'as." On the other hand, dairy products are associated with "chesed." For, the plan of creation was to perform a "chesed" on behalf of animals by rectifying their "nitzotzei kedushah" through the consumption of dairy products.

Following this line of reasoning, let us now clarify the explanation of those kabbalists regarding the prohibition of "basar b'chalav." They asserted that it is prohibited to mix the "din" of meat with the "chesed" of milk. We found this quite surprising, since the aim of our avodah is to mollify the force and severity of "din" by connecting it with "chesed." In light of what

we have just learned, we can provide some clarification. It is only here with regards to eating milk and meat together that their combination causes amplification of the "din." Because when we consume dairy products, we are only rectifying their sparks of kedushah. This arouses the force of "din," because, originally, consuming dairy products also provided tikun and elevation for the "nitzotzei kedushah" of the meat. The "cheit," however, altered the situation. After the "cheit," it became necessary to slaughter the animal. Therefore, HKB"H prohibited us from eating "basar b'chalav"; they must be eaten separately.

Let us compare this to another halachah in the Shulchan Aruch (O.C. 271, 9). When making kiddush, the two loaves of bread—the "lechem mishneh"—must be covered. The Tur (ibid.) explains in the name of the Yerushalmi that this is done so that the bread will not be embarrassed by the fact that kiddush is being recited over the wine and not over it. This is the established practice even though when the seven species are mentioned in the Torah, wheat is mentioned ahead of wine (Devarim 8, 8): "ארץ חיטה ושעורה וגבן"—a land of wheat, barley, grape, . . ." So, we can suggest that the same applies here to the prohibition of "basar b'chalav." They must be consumed separately, so that the meat will not be embarrassed by the fact that it could have been rectified by the consumption of dairy products.

We can now comprehend why HKB"H chose to juxtapose the pesukim of "the earliest of the 'bikkurim' of your land you shall bring to the House of Hashem your G-d" and "you shall not cook a kid in its mother's milk." The underlying rationales for both mitzvos are similar. As the Yismach Moshe taught us, HKB"H commanded us to bring the "bikkurim" to the Beis HaMikdash, so that the "nitzotzei kedushah" in the "bikkurim" and in all of the grain would be rectified by being eaten by the kohanim. Similarly, it is prohibited to eat meat with milk, because it could have been possible to rectify the "nitzotzei kedushah" in the meat also by consuming the milk and dairy products. Eating them together, however, arouses the force of "din."

ואינו קורא, מחנוכה ואילך שוב אינו מביא. והענין בזה י"ל דהנה מצוות ביכורים הוא בסוד תיקון חטא אדה"ר, במה שמעלה ומביא את הפירות למקום המקדש, ולזה קורין עליו ענין שיעבוד וגאולת מצרים, שהרי ע"י הגלות והגאולה ממצרים נתבררו הניה"ק ונתקן חטא אדה"ר כמש"כ האריז"ל, ולזה עיקר זמן הבאח הביכורים הוא חג השבועות. חג הביכורים, שבו עיקר זמן תשלום תיקון פגם אדה"ר, דהיינו שלמות התיקון דגלות וגאולת מצרים היתה בקבה"ת וכמאה" בהוציאן את העם ממצרים תעבדון את האלקים בהר הזה, ולזה הבאת הבכורים שמורה על תיקון החטא זמנו דווקא מעצרת זמן תיקון הפגם.

34 בן מלך על התורה

מפני שהיה מנהג עובדי אלילים שהיו אוכלים בשר בחלב בבית חובתם בימי חגיגתם, על כן באה התורה לאסור אותם וכו', כי כן דרך התורה לאסור הדברים שהם לאלילים, ותצוה עלינו לעשות ההפך כדי לעקור שורש אלילים מן העולם.

ונראה שכוונתם של עובדי האלילים, בנתינת בשר וחלב לפני אליליהם, היתה לבטא בזה שהאליל שלהם הוא מקור השפע, ולכן הם נהגו לבשל לע"ז את הגדי יחד עם הדבר אשר בו נתגדל, שהוא חלב אמו המחיה אותו, לומר שכשם שהחלב הוא המגדל את הגדי ובו גם נתבשל ונעשה ראוי לאכילה, כך האליל הוא המספק להם כל צרכיהם. והנה התורה אסרה זאת גם כדי להתרחק מע"ז, וגם משום שיש בזה מעשה אכזריות, כמו שנתבאר לעיל.

35

אמנם עלינו ציוותה תורה לבטא הכרה זו שכל הנמצא לנו הוא מאת ה' באופן אחר, והיינו על ידי ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלוקיך. כלומר שעל ידי שאנו מביאים לפניו את ראשית ביכורי אדמתנו, אנו מבטאים בזה כי כל חבואתנו ופירותינו הכל יש לנו מאתו יתברך. ולכן צירפה תורה שני דברים אלו בפסוק אחד.

ובזה יש לבאר מה דאיתא במכילתא - לא תבשל גדי בחלב אמו. רבי ישמעאל אומר, מפני מה נאמר בשלש מקומות, כנגד שלש בריתות שכרת הקדוש ברוך הוא עם ישראל, אחת בחורב ואחת בערבות מואב ואחת בהר גריזים והר עיבלי (מסכתא דכספא פרשה כ).

ולכאורה הוא פלא, כי מה ענין שלש הבריתות שכרת הקב"ה עם ישראל, לאיסור בישול בשר בחלב, אמנם לפי האמור מבואר שפיר, שהתורה קבעה את הדרך הראויה לבטא את ההכרה בו יתברך שאנו עמו בכרית והוא מקור השפע עבורנו.

Our Rabbis say that specifically in *Devorim* there is particular significance in the juxtaposition of one parashah with the next. This one begins with the mitzvah of בכורים and the previous one ends with the episode of Amalek. What is the connection between the two, especially as the opening word ודיה commences with the adjunctive letter ו, linking them both?

The Ramban writes in his famous letter to his son, "The finest of all character qualities is humility." If one analyses the whole procedure of בכורים, it will become evident to what extent humbleness lies at the heart of this mitzvah. A landowner works long hours in his field, preparing the ground, sowing the crops, tending their growth and pruning the fruit trees. Only after months of backbreaking toil, his efforts are blessed with success and first fruits ripen.

His joy at their appearance is immense, but instead of keeping them for his own pleasure, he takes them to the בית המקדש and donates them, so to speak, to the Almighty. By doing

so, he acknowledges that without Divine help there would not be any fruits. Hashem created the soil, provided the rain and seed and generated the miracle of growth. He also gave the farmer his physical strength, good health and agricultural acumen. In fairness, this produce belongs to the Almighty.

This practical recognition of man's total dependence on Hashem is the attribute of self-effacement at its best. Small wonder, therefore, that our Sages proclaim that it would have been worthwhile to have created the world for the sake of מצות בכורים alone (*Bereishis Rabbah* 1:4). When a person expends so much time, energy and cost and then declares to Hashem, "It is all rightfully Yours," it is a level of humility which is unequalled and justifies the whole creation.

R. Bernstein - Skarath

31 The *Ralbag* explains. The mitzvah of *Bikkurim* addresses something that can either strengthen a person's connection with Hashem or loosen it, namely, Hashem running the world through the laws of nature. If a person recognizes Hashem as the Force behind natural law, that can serve to further enhance his appreciation of Hashem's power and wisdom, which will bring him closer to Him. However, the very same laws of nature can be the cause of a person distancing himself from Hashem, by refusing to recognize Him as the One Who controls them. The mitzvah which helps to ensure that a person will react to natural law in a positive way is *Bikkurim*. In bringing the first-fruits to the Beis Hamikdash, the person is thereby recognizing that it is Hashem Who allowed them to come into existence through the agency of the agricultural cycles that He set up.

Continuing in this vein, the verse concludes by saying, "Do not cook a kid in its mother's milk." With these words, the Torah is expressing the antithesis of *Bikkurim*. A mother's milk is meant to bestow life to her young. To take that very life-giving entity and use it as part of the process that accompanies the kid's demise is an abomination of the highest order. This is the connection between the two parts of the verse, for, in a sense, when a person fails to bring *Bikkurim*, he is also "cooking a kid in its mother's milk." He is taking the laws of nature that should be promoting and enhancing his spiritual life, using them instead to "cook" it, i.e., terminate it.

Based on this idea, perhaps we can understand the midrash regarding the angels eating meat and milk on a deeper level. Upon reflection,

the ultimate expression of the idea of "mother's milk" as explained by the *Ralbag* is physical life itself. Human beings have certain drives which, if channeled correctly, can be the basis for existence on an entirely elevated level, but which, if followed blindly, can also be the cause

for downfall. As we have discussed in an earlier chapter,¹² the argument of the angels in their objecting to man receiving the Torah was that it was degrading for the Torah to be handed down to a realm where such antithetical drives exist. To this, Hashem responded, "For you angels, it would indeed be courting disaster, for you have never had a positive experience in the physical world. For you, the 'milk' of physical life has never been a life-giving entity; you have always ended up being 'cooked' in physicality."

Perhaps the reason for the angels' failure in this regard is that angels, by their make-up, are entirely dedicated to one thing. Thus, for example, we find that an angel is never entrusted with two tasks, since its entire existence is focused on a particular mission. This singularity is a great asset indeed—as long as they are spiritual beings. However, when an angel assumes physical form and attains physical drives, that very singularity can direct it toward a singular pursuit of physical goals. In that situation, there is no additional facet that can exert its influence and override the physical tendencies. Man, however, is different. His make-up contains a higher element alongside his physical drives. For him, the milk of physical life can indeed be a platform leading to a higher level of existence. Granted, he is capable of making mistakes—and he has—but he is also capable of achieving stunning success.

Thus, when Hashem disqualified the angels from withholding the Torah from man based on their eating meat and milk, it was not only a reference to that isolated incident involving those three angels who visited Avraham's house. Rather, it was a statement that relates to the core distinction between their experience with physical life and that of the Jewish People.

משה משפטים חיי קנו

בחלב אמו (כג, יט). ופסוק זה מוקשה מאד, דמה השייכות והסמיכות של סוף הפסוק לתחילת הפסוק.

ונראה שהתורה הקדושה מרמזת כאן תוכחת מוסר גדולה לבני אדם. שהרי מטבע העולם, מקדיש האדם הרבה מזמנו ומאמציו כוחו להשיג את מזונו וצרכי חיותו, ועל כן מורה התורה לבני אדם דרכי ההנהגה בהשגת מזונו.

דהנה בהתבוננות בתורה בדרכי ההשפעה שקצב הקב"ה מזונות האדם, אנו נוכחים לראות שני פעמים שקצב הקב"ה מזונות האדם, האחד בעת שאמר לאדם הראשון (גנאשם א, ט) הנה נתתי לכם את כל עשב וגו' ואת כל העץ אשר בו פרי עץ וגו' לכם יהיה לאכלה. והשני בעת שאמר לנח (שס ט, י - ג) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים ובכל דגי הים בירכם נתנו וגו' לכם יהיה לאכלה כירק עשב וגו'. והוסיף הקב"ה את מזונו של נח על מזונו של אדם הראשון, כי לאדם הראשון נתן רק את עשב והעץ

לאכילה, ואילו לנח התיר לאכול גם בעלי החיים, וכמו שהביא שם רש"י בשם הגמ' (סנהדרין נ"ט ע"א), שהתיר הקב"ה לנח מה שאסר לאדם הראשון. ובאותו מדה שקבע הקב"ה מזונו של אדם, הוסיף גם ללמדו דרכי ההנהגה במזונותיו, שהרי באותו מדה שנתן לאדם הראשון מזונו מעץ השדה, ציוה הקב"ה לומר ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך, שמדרך האדם שלאחר שעמל על מזונו והתאמץ במאמצי כוחו לחרוש ולזרוע לקצור, עלול הוא להגיע לחשוב שכוחו ועוצם ידו עשו לו את החיל הזה, ומאידך הוא מבקש להרבות הון ולצבור רכוש רב לעצמו. ולהתענג בתענוגי עולם הזה, על

זה ציוה הקב"ה שיביא ראשית ביכוריו אל בית ה' ויחרוט בלבו כי מאת ה' היתה לו נכסיו וממונו, ומאידך ימנע ממחשבתו להוסיף הונו ורכושו ומתענוגי עולם הזה, שהרי דרשו חז"ל (פסחים ל"ג ע"ג) ראשית, ששיריה ניכרים, שהוא נותן להקב"ה את מה שבידו, ולעצמו הוא לוקח את השיריים. ולא יעשה כדרך העולם שלוקחים לעצמם העיקר, ומניחין לאחרים את השיריים, אלא יתפק האדם במועט, ויביא את העיקר לה', ורק השיריים יהיו לו.

וכן כשקבע הקב"ה מזונו של נח והתיר לו לאכול בשר בעלי חיים, הוזהיר הקב"ה על מעשי רציחה ואכזריות (ראה שם פסוק ד-ה), שזה יסוד גדול בדרכי השגת מזונות האדם. כי לעתים קרובות בעת

לכן מיד נקומו ממטמו, יתזון נפלא הגדול אשר הקב"ה עשה עמו, שהחזיר לו נשמתו, ומתוך כך יקבל עליו עול מלכות שמים, דהיינו להמליך את הנשמה הקדושה אשר הקב"ה החזיר לו, על כל אצרי גופו, שכולן יתבטלו אל רצון הנשמה.

וזהו ראשית זכורי אדמתך, היינו ראשית מחשבונך צדוקה, מציא בית ה' אלהיך, לקדשה לה', ועל ידי זה לא תבטל גדי בחלב אמו, לא תהא יניקה להסטרף אחרת מחלב אמו, משפע הקדושה היורד לנשמת ישראל, ולא יחל לה אחיה צעודתו. כי על ידי שהאדם מקדש מחשבתו הראשונה, נגרות מחשבותיו של כל אדם היום אחר מחשבה זו, שאף כאשר נריך לעסוק אחר כך גם צעניי דעלמא, מחשבתו מקושרת תמיד בקבלת עול מלכות שמים אשר קיבל על עצמו בראשית היום, דכולא נמר רישא גריד.

שהאדם עסוק בהשגת מזונותיו עלול לבא לנסיבות, שלבו ילכו ויצרו יפתחו להתנהג במידת האכזריות עד שיגיע לחייו של חבירו. ולכן הוזהיר הקב"ה על מעשי אכזריות.

והוא מה שאמרה תורה לא תבשל גדי בחלב אמו, כי הקב"ה משפיע חלב לאם הגדי, כדי שתוכל לזון את צאצאיה מזה, שהוא האות של מידת הרחמנות, להשפיע מעצמו לאחרים, היפך מידת האכזריות. והאדם שמבשל גדי בחלב אמו, הוא היפך המכוון, שעושה מדת האכזריות. (וכן מנאר נאמן עולם), ומכך נובעת חומרתו הגדולה שהחמירה התורה כל כך באיסור בשר בחלב, כי הוא ממת האכזריות.

ולכן מוכן מה שהסמיכה תורה ראשית ביכורי אדמתך תביא בית ה' אלקיך לסוף הפסוק לא תבשל גדי בחלב אמו, כי הם שני העיקריים שעל האדם להיזהר בהם בעת שהוא עסוק במזונו ופרנסתו. מחד לחרוט בלבו שכל מה שיש לו הוא מאת ה', ושלא ילך אחר שרירות לבו בכל תענוגי עולם הזה, ומאידך שלא ילך שולל אחר פרנסתו לאבד על ידו מדת הרחמנות.

במו זמנות ניכרים, על ידי שהאדם מקדיש לה' החצוה שנתצברה ראשית, נכללים כל הפירות הנאים אחרים בקדושה, דכולא נמר רישא גריד, כן כאשר האדם מקדיש ראשית מחשבתו לה', נכללות כל מחשבותיו הנאות אחרים בקדושה. וממילא אין להסטרף אחרת כח לינק משפע הקדושה היורד אליו, כי כל מעשיו נכללים בצמ הקדושה.

עבודת פרשת משפטים עבודה

ויבואר על פי מה שאמרנו צוה"ק (ח"ב קד"ו) על פסוק זה, לא תבשל גדי בחלב אמו, דגדי עוים רומז לכה הקליפה והסטרף אחרת, כענין שער עוים המשחלת לעזול, בחלב אמו, מאן אמו, דא כנסת ישראל דאיתקרי אס, ואמר הכתוב לא תבשל גדי בחלב אמו, שצני ישראל צריכין לשמור שהגדי שהיא הקליפה, לא תניק מן חלב אמו, היינו מן שפע הקדושה היורד לנשמת ישראל, ע"כ.

גדי בחלב אמו. דהכתוב רומז צוה, כי תיכף בהמעורר אדם צדוקה, יקשר מחשבתו הראשונה אל ה', ויודה לה' על שהחזיר לו נשמתו רגועה וחדשה, וכמו שכתוב (איכה ג טו) חדשים לבקרים רבה אמונתך, ומצואר צדוקה (מור סי' מו) הפירוש צוה, כי כאשר צדק ודם מפקיד פקדון ביד חבירו, מחזירו לו צלוי ומקולקל, אבל כאשר האדם מפקיד נשמתו ביד הקב"ה, היא עייפה מעבודת כל היום, והוא יתברך מחזירה לו חדשה ורגועה, שקטה ושלוה, וזהו רבה אמונתך, פי' גדולה היא הבטחתך שאתה מקיים, להחזיר הפקדון חדשה ורגועה.

ועצם דבר זה שהקב"ה מחזיר נשמתו של אדם לתוך הגוף, הוא מפלאות ממים דיעות, והוא פלא יומר גדול מצד האת העולם, שכל הכריאה פלא היא, היאך שהנורה צ"ה שהוא צלמי צעל גבול, מחיה ומהוה עולמות שהם צעלי גבול, אבל הרבה יומר פלא מזה הוא, מה שהקב"ה מוריד נשמה שהיא חלק אלוה ממעל ממש, לתוך גוף חומרי ועפר, שהיא ההיפך ממש מכל הנשמה, ועל זה מצרכין רופא כל צדק 'ומפליא לעשות', דקאי על התקשרות הנשמה עם הגוף, שהוא ענין פלא.

לכן מיד נקומו ממטמו, יתזון נפלא הגדול אשר הקב"ה עשה עמו, שהחזיר לו נשמתו, ומתוך כך יקבל עליו עול מלכות שמים, דהיינו להמליך את הנשמה הקדושה אשר הקב"ה החזיר לו, על כל אצרי גופו, שכולן יתבטלו אל רצון הנשמה.

וזהו ראשית זכורי אדמתך, היינו ראשית מחשבונך צדוקה, מציא בית ה' אלהיך, לקדשה לה', ועל ידי זה לא תבטל גדי בחלב אמו, לא תהא יניקה להסטרף אחרת מחלב אמו, משפע הקדושה היורד לנשמת ישראל, ולא יחל לה אחיה צעודתו. כי על ידי שהאדם מקדש מחשבתו הראשונה, נגרות מחשבותיו של כל אדם היום אחר מחשבה זו, שאף כאשר נריך לעסוק אחר כך גם צעניי דעלמא, מחשבתו מקושרת תמיד בקבלת עול מלכות שמים אשר קיבל על עצמו בראשית היום, דכולא נמר רישא גריד.

אדם קם בבוקר, פותח את עיניו. מהו הדבר הראשון שהוא פוגש, שהוא רואה ומרגיש? את הדבר הכי קרוב אליו - את עצמו, ה"אני"! הוא תוהה לעצמו: האם אני עדיין עיף והאם ישנתי מספיק? ישנתי טוב או לא ישנתי טוב? הראש כואב או לא? וכ'.

לכן המילה הראשונה היא "מודה" - לתת לקב"ה את הרגע הזה. להודות כי לא "אני" זו המילה הראשונה, אלא "מודה"!

הודאה היא קנין, הקנאה - "אודיתא". אלא שבנידון דידן אין צורך ב"קנין אודיתא", כי ממילא אדם אינו שייך לעצמו. נשמתו אינה נמצאת אצלו אלא כפקדון, אמנם הכופר בפקדון הבעלים אינם יכולים להקדיש את החפץ מפני שאינו ברשותם, אבל המודה בפקדון הרי נחשב ברשותו של בעלים, וא"כ אם "מודה אני לפניך מלך חי וקיים" - האדם מודה על כל המציאות שלו ועל כל חייו, שהכל ממנו יתברך - הרי הכניס את עצמו בכך לרשותו של הקב"ה, והקב"ה ידאג לו לכל מזוסורו.

אבל אם, חלילה, אדם אוחז את הכל לעצמו - הרי שאינו ברשות הקב"ה אלא ברשות עצמו! וכיון שכך, שידאג לפרנסת עצמו, לבריאותו וכ' - כמה שהוא יכול.

נפש שמשון

אדם קם בבוקר, פותח את עיניו. מהו הדבר הראשון שהוא פוגש, שהוא רואה ומרגיש? את הדבר הכי קרוב אליו - את עצמו, ה"אני"! הוא תוהה לעצמו: האם אני עדיין עיף והאם ישנתי מספיק? ישנתי טוב או לא ישנתי טוב? הראש כואב או לא? וכ'.

לכן המילה הראשונה היא "מודה" - לתת לקב"ה את הרגע הזה. להודות כי לא "אני" זו המילה הראשונה, אלא "מודה"!

הודאה היא קנין, הקנאה - "אודיתא". אלא שבנידון דידן אין צורך ב"קנין אודיתא", כי ממילא אדם אינו שייך לעצמו. נשמתו אינה נמצאת אצלו אלא כפקדון, אמנם הכופר בפקדון הבעלים אינם יכולים להקדיש את החפץ מפני שאינו ברשותם, אבל המודה בפקדון הרי נחשב ברשותו של בעלים, וא"כ אם "מודה אני לפניך מלך חי וקיים" - האדם מודה על כל המציאות שלו ועל כל חייו, שהכל ממנו יתברך - הרי הכניס את עצמו בכך לרשותו של הקב"ה, והקב"ה ידאג לו לכל מזוסורו.

אבל אם, חלילה, אדם אוחז את הכל לעצמו - הרי שאינו ברשות הקב"ה אלא ברשות עצמו! וכיון שכך, שידאג לפרנסת עצמו, לבריאותו וכ' - כמה שהוא יכול.